

Ikääntyvän naisen ehkäisy

Satu Suhonen
ylilääkäri

Neuvolatyön ja terveyden edistämisen yksikkö
Helsingin terveystieteiden keskus

SGY Turku 12.11. 2009

Sidonnaisuuteni kaupalliseen yritykseen viimeisen 2 vuoden ajalta

Sidonnaisuus

Yritys

luennoitsijana

Schering Plough

osallistunut kongressiin

Bayer Schering,
Schering Plough

antanut asiantuntija-apua

Bayer Schering,
Schering Plough

omistanut osakkeita

Orion Oy

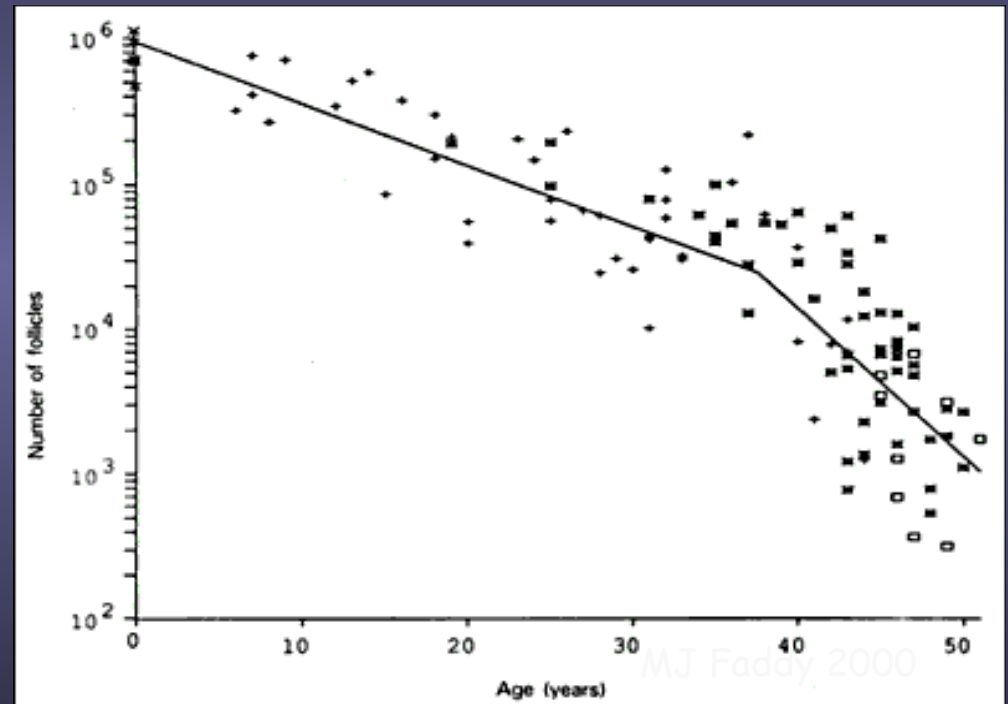
sisältöä...

- ikään liittyvät muutokset
 - munasarjoissa
 - hormonitoiminnassa
 - hedelmällisyydessä
- $\geq$ 40-vuotiaiden naisten raskauksista
- mitä tulee ottaa huomioon raskaudenehkäisyssä

Ikääntyvä munasarja

- follikkeleiden ja munasolujen määrä ja laatu ↓
 - meioosihäiriöt ↑
 - munasolujen mitokondrioiden DNA-poikkeavuudet ↑
 - tupakointi !
- ovariorakenne
 - volyymi, paino ↓
 - tiiviimpi UÄ:ssä

Muutoksia kuukautiskierrossa

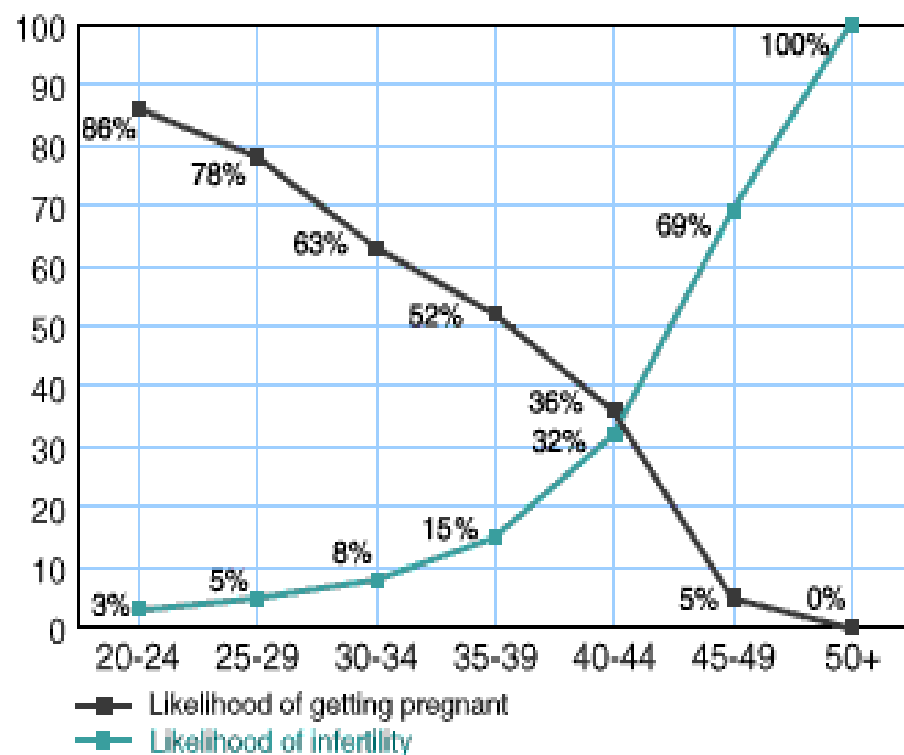
- follikkelireservin pieneneminen
AMH, inhibiini B ↓ → FSH ↑
- follikkelikehitys nopeutuu
- ovulaatiohäiriöt
- kierto lyhenee

Raskauden todennäköisyys

- onnistuneen raskauden todennäköisyys pienenee

= spontaani raskaus

- ovariooperäinen tekijä
 - vrt donaatioraskaudet
 - äidin vs lapsen paras

Raskaus ja ikä

- keskenmenoriski
 - 40 - 44 v 50 %, ≥ 45 v 90 %
- v. 2008 keskeytyksistä 7.5 % ≥ 40 v
 - sikiöindikaatioin 5.7 %
- ensisynnyttäjien ikä $\uparrow$
- > 40-v osuus synnyttäjistä $\uparrow$
 - v. 1987-1997-2007 : 8-8.9-12.5 / 1000, 4 % synnyttäjistä
 - GO 19.9 %, PO 33 %

Andersen ym 2000

THL 2009

→ ehkäisyä tarvitaan pidempään

Raskaussuunnitelmista

- 234 naista, 60, > 34 v
 - "ei koskaan lasta" : 50.4 %
 - raskaustoive + :
 - partneriin liittynvä syy 74 %
 - muut asiat etusijalla, työ
 - paras ikä ohi 96 %

Proudfoot ym Contraception 2009

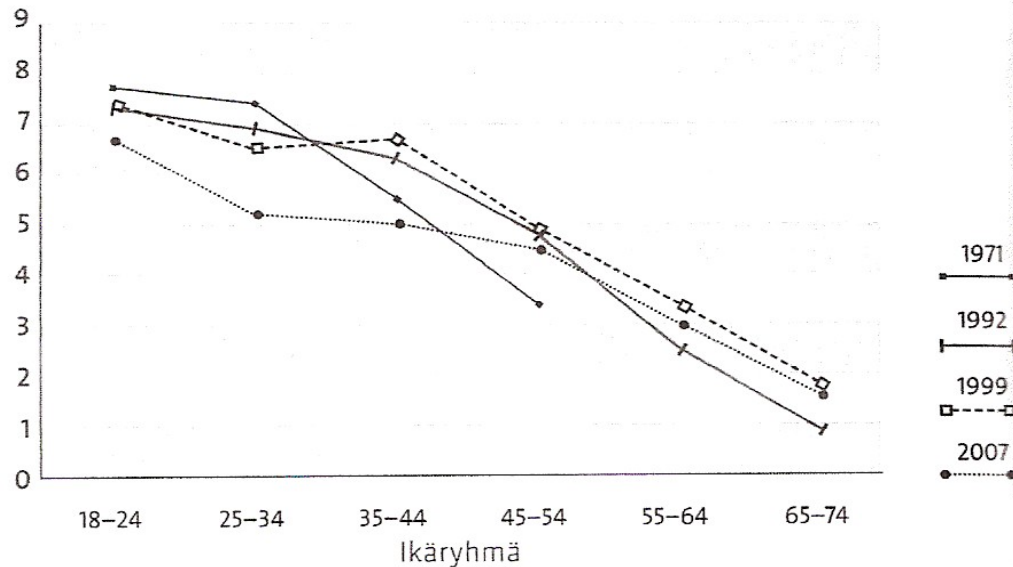
→ ehkäisyä tarvitaan pidempään

Ikä ja se ...

Yhdyntöjä kuukaudessa

NAISET

KAPPALETTA

Osmo Kontula, Halu & intohimo 2008

→ ehkäisyä tarvitaan pidempään

Ehkäisyltä toivotaan

- tehoa
- vaivattomuutta
- vähäisiä haittavaikutuksia
- terveyshyötyjä

Ehkäisyn tehoon vaikuttaa...

- hedelmällisyys
- yhdyntöjen ajoitus / frekvenssi
- käytetyn ehkäisymenetelmän teho
- ehkäisyn ohjeen mukainen käyttö

Steiner ym. 1996

≥ 40 -vuotiaan ehkäisyn suunnittelu

- jollei vasta-aiheita, sama menetelmä vaihdevuosiin
- vasta-aiheita hormonaaliseen yhdistelmäehkäisyyn
 - absoluuttisia*
 - tupakointi (≥ 35 v)
 - migreeni (≥ 35 v)

huomioitavia

- hypertensio, dyslipidemiat, ylipaino
- suvun sairaudet

Ikä ja verenkierto

- valtimo- ja laskimotapahtumien riski ↑

- Terveys 2000

naiset 30-44 v / 45-54 v

• kolesterolin ≥ 6.5 mmol/l	12.5 / 29.7 %
• RR $\geq 160/95$ mmHg	5.0 / 15.7 %
• BMI ≥ 30	13.7 / 25.4 %

→ koronaaritaudin riski x 3

Laskimotukoksen riski ja ikä

- riski x 3-6 vs ei-käyttäjät = 1/10 000 → 3-6 /10 000
- riski suurin ensimmäisenä käyttövuotena

WHO 1995

- ikä > 30 v riski kaksinkertaistuu / 10 v

Anderson ym 1991, Silverstein ym 1998, Stein ym 2004

< 20 v	1 / 100 000	hv
20-40 v	1 / 10 000	
41-75 v	1 / 1000	

MPV Gomes ja SR Deitcher Arch Intern Med 2004

Hormonaalinen yhdistelmäehkäisy

- tbl / laastari / rengas
- voi jatkaa ellei vasta-aiheita
- muttei aloittaa $\geq$ 40-vuotiaalle !
- hyödyt
 - ovario- ja endometrium-ca:n riskit ↓
 - luustosuoja
 - syklin tasoitus

Progestiiniehkäisy

- tbl
- implantaatit
- (injektio)
- jos estrog. ehkäisy vasta-aiheinen / ei sovi

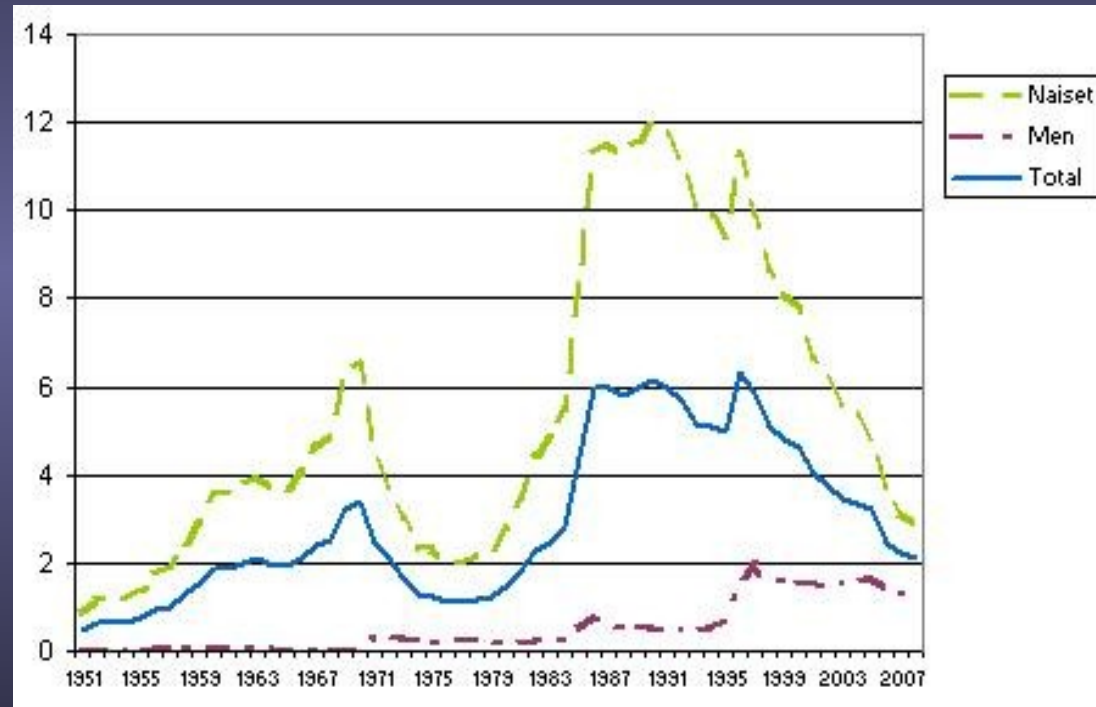
Kierukka ja ikääntyvä nainen

- Cu
 - ikä sinänsä lisää vuotohäiriöiden todennäköisyyttä
 - hormonaaliset syyt, kohtupatologia
 - jos ei ongelmia, jatka
- LNg
 - tehokas ehkäisy
 - tehokas vuotohäiriöiden hoito
 - optio vaihdevuosisien hormonihoitoon
- mieti vaihto-/ poistoajankohtaa

Sterilisaatiot

- kokonaismäärä ↓
- v. 2008
 - naisille 2993
 - miehille 1457
- muut vaihtoehdot ?
- "ylicheäisyä" ?

Sterilisaatiot / 1000 25-54 v THL 2009

Muuta ?

- kondomi(t)
- spermisidit
- varmat päivät ... epävarmat päivät
- jälkiehkäisy

Milloin ehkäisystä voi luopua ?

- $> 2\text{v amenorrea} < 50\text{ v}, > 1\text{ v amenorrea} > 50\text{ v}$
- 55 v
- $\text{FSH} \times 2 > 30\text{ IU/l}$

FFPRHC 2005, ESHRE Capri Workshop Group 2009, Bhathena ja Guillebaud
Climacteric 2006

- $\text{e-pill.} \rightarrow \text{HT} \geq 50\text{ v.}$
- kun raskauden todennäköisyys pienempi kuin tehokkaan ehkäisyn pettämisen mahdollisuus nuorella naisella

Ehkäisymenetelmien teho

raskaus / 100 käyttäjää / vuosi

<i>menetelmä</i>	<i>tyypillinen käyttö</i>	<i>ohjeenmukainen käyttö</i>
ei mitään	85	
yhdistelmäehkäisy	8	0.3
minipillerit	8	0.3
ehkäisykapselit		0.1
kuparikierukka		0.6-0.8
hormonikierukka		0.1
kondomi	15	2
sterilointi n / m		0.5 / 0.15

Ikääntyvä nainen

- arvostaa elämänlaatua
- ei halua ottaa turhia riskejä
- muttei ehkä tiedä olevansa edelleen hedelmällinen
- ehkäisyn käyttö / käyttämättömyys + / -

Kiitos !